

Holdninger i 40. erne

Børns holdninger reaktioner

Et hop i tid –Hr. Jensen

Pædagog – hysterisk – gammeldags?

«Demokratisk» fascist?

I skolen havde jeg to sang- og musiklærere som simpelthen burde have været udstoppet og udstillet på museum. De var uden al tvivl noget sindssyge. Jensen kunne man bringe på vanviddets rand med meget små midler.

Vi sang bevidst falsk, jeg kunne ikke andet og det lød selv i mine umusikalske ører helt ad helvede til. Han gik så rundt i rækkerne for at finde den eller de formastelige.

Jeg blev snuppet hver gang, for jeg er falsk, så det batter. En dag stod han, spyttende og hvæsende, medens han var ved at bide tungen over. Jeg kiggede op på ham og sagde meget uskyldigt.

«Jamen Hr. Jensen, De har selv bedt mig synge.

Jeg kan ikke gøre det bedre, jeg er falsk.»

Din frække laban, skreg han og hamrede violinbuen lige ned i hovedet på mig. Buen knækkede, det gjorde vanvittigt ondt.

Jeg rejste mig, han nærmede sig, men han kunne godt se, at hvis han slog, ville der blive svaret igen, jeg var eddersplitter rasende, men kold og rolig.

Med hænderne i forsvarsstilling meddelte, jeg ham, at jeg ville klage, og at jeg ville bede om at blive fritaget for hans timer.

Jeg gik til inspektøren og klagede, jeg havde det engleblide ansigt på, viste ham bulen og græd hjerteskræende.

Han kunne ikke fritage mig, men jeg måtte da have lavet noget galt.

«Nej, sagde jeg, selv om jeg ikke kan synge, min stemme er i overgang, så har jeg sunget, så godt jeg kunne, fordi det fik jeg besked på».

Han forstod mig, han ville snakke med læreren, men fritage mig, kunne han ikke. Jeg betroede ham, at jeg ville klage til min mor og min far. Min far er musiker, kapelmester.

Jeg brokkede mig derhjemme, men far sagde:

«Nåh, han basker dig nu ikke en gang til med buen, den er for dyr».

«Hvis nu jeg smadrer violinen, hvad så med dig, far?»

«Du vil ikke høre en lyd fra mig min dreng, Hr. Jensen er en skiderik, men hvad vil dine kammerater sige?»

«De vil, hvis de ikke kan finde på andet, sige, at de tror han faldt over sine egne ben, eller, at de har ikke set eller hørt noget».

Stille Hansen – skolelærer - sygelig sadist?

Vi var skrækslagne, dette ondskabsfulde, umenneskelige væsen, med sit kolde stenansigt, med sit glatte, pomadiserede hår var vores overmand. Vi overgav os betingelsesløst.

Som slaver lystrede vi hans mindste vink. En af hans fornøjelser var at give karakterer.

En ad gangen blev vi kaldt op og skulle synge foran kammeraterne, medens han spillede på violinen. Jeg kunne simpelthen ikke. Hele klassen stirrede forventningsfuldt op, klar over, at noget ville ske.

Jeg kom med noget, der mindede mere om et hæst tågehorn end sang – jeg stammede, min stemme er sådan, den er i overgang.

Jeg fik fem slag alligevel.

Svinet slog af al magt. Jeg fortrak ikke en mine, der kom ikke en lyd over mine læber.

Hold da kæft, hvor det sved. Ved aftensmaden siger far:

«Sæt dig ordentligt på stolen dreng». «Det kan jeg ikke».

«Hvorfor ikke»? Der var ingen grund til, at fortælle ham det, for han betragtede lærere, som nogle vatpikke, der ikke kunne nogen verdens ting. Hvis jeg beklagede mig over, at have fået et par på tæven, sagde han gerne, de nisser kan ikke slå.

Og så fik jeg en på skrinet af min fader.

På den måde lærte man at holde kæft.

«Nå, du har nok fået sløv. Lad mig se. „Ned med bukserne.

Nåh!“ sagde han, „du har nok fået Stille Hansen, den møghund.

Jeg har også fået de fem slag, godt nok ikke af ham, men af en anden børneplager, du ved vel, at han har slået A i den ene balle og V i den anden, ikke?»

«Joh, det vidste, jeg da kun alt for godt».

Far spurgte, hvad jeg havde lavet og forlangte at få sandheden, den hele og fulde sandhed.

Han fik den. «Nu skal du bare se, det her klarer vi nemt nok.

Først tager vi op på hospitalet, for huden er slået i stykker, får en lægeattest og så anmelder vi Stille Hansen for vold».

Fatter var ikke til at stoppe.

Stille Hansen forsvandt ud af mit liv.

Drenges løsningsmodeller i 1941

Danmark var besat af tyskerne

Sneg nazismen sig ind og smittede? Også i skolen?

Da jeg gik i skole lærte jeg, at finner stak med knive, svenskerne var altid skidefulde, spanierne var luddovne, negre var hamrende dumme, italienerne var verdens bedste lommetyve, og muslimer yngler som rotter.

Denne sidste påstand kan også findes i en dansk partiudtalelse i februar 2002.

En folkeskole for folkets børn; pædagogikkens højborg

Vi er nu i 1941, den tyske krigsmaskine havde tromlet Europas demokratier ned for fode. Mange anså en tysk sejr for nært forestående og beundrede inderst inde den tyske effektivitet. Tidens ideologier trængte frem, nazismen havde langt større indflydelse end nogen kan forestille sig.

I gymnastiksalen hoppede vi rundt i en sal i frostgrader med nøgen overkrop og bare fødder. Devisen var, at vi skulle hærdes.

Modstå kulden, og du vil forblive sund og rask, du kan ikke blive forkølet. Men værst var det, at små uselvstændige pudseklude til lærere var blevet smittet af den nazipropaganda, der drev over landet.

Den nazistiske krigsmaskines sejrstog betød, at flere af dem blev forvandlet til krigsgale, militærliderlige og kommanderende uhyrer.

Når det ringede ind stod klasse efter klasse på snorlige rækker i skolegården, vel omkring 800 drenge; «korporalen» for rundt og rettede ind og når han syntes, vi stod pænt nok, blev der skreget:

«*ALLE RET*»

Hvis ikke vore træsko blev knaldet sammen i et eneste brag, var det om og om igen. Nu skal man jo lige huske, at barometeret svingede omkring 15 – 20 graders frost, og vi stod i vort tynde tøj.

En dag blev det for meget, for min sidekammerat, han skriger af fuld hals:

«*Hold kæft. Tror du, det er en militærskole?*»

Læreren, gårdvagten mistede fuldstændigt besindelsen. Synderen skulle melde sig. Hvem fanden ville gå op foran en voksen mand, der hvædede og spyttede som en gal?

„Hvis ikke synderen melder sig, så skal jeg nok finde ham, og så Guds Nåde trøste den arme djævel, for straffen vil blive hård.“

Men ingen meldte sig.

«*Hvis ikke han melder sig, er han fej, så er han en tøsedreng*», skreg læreren for at appellere til vor stolthed, til vort billede af drenge og mandsidealer.

Min sidemand rykkede mig i ærmet og spurgte hviskende:

«*Skal jeg melde mig?*»

«*Nej, for Fanden*».

Klasserne blev kommanderet ind i varmen, men de tre klasser, som læreren formodede, tilråbet var kommet fra, blev holdt tilbage.

Vi frøs – læreren frøs. Igen talte han til vore ædlere følelser.

Umærkeligt, uden at der bliver sagt et ord mellem os knægte, voksede

et had frem mod tyrannen, alle var indstillet på at tage øretæverne i den rækkefølge, de måtte komme.

En lille knægt dukkede op.

«Hr. lærer, jeg tror godt jeg ved, hvem det er».

Selv om han ikke er helt sikker, peger han Finn ud. Klasserne fik lov til at gå op på nær de tre, der stod omkring «synderen».

Læreren kastede sig over Finn, hev ham i kindflæsket, under hagen, i håret og gav ham nogle ordentlige nødder med knyttet hånd.

Finn nægtede alt. Turen kom til os andre, men kulden havde efterhånden gjort sit indtog, også læreren frøs.

Under eskorte blev vi ført op i klassen.

Vi fik ikke mulighed for at lave aftaler – forklaringer. I klasseværelset fortsatte han helt ubehersket. Den lærer, vi normalt skulle have, så bekymret til, men blev bedt om at tage gårdvagtens time. Der blev brugt alle kneb, selv de mest beskidte, der blev slået, knebet, hevet, men ingen tilståelser.

Da det blev min tur, startede jeg med at vræle, hyle og når han hev mig op i håret, kunne jeg som en ledeløs dukke dingle rundt og tørre snot og spyt af i hans frakke, samtidig med, at jeg godt og grundigt jokkede ham over tærerne. Det lykkedes også at få pudset træskoene i hans bukseben.

«Du må da have hørt noget»?

«Det har jeg også».

„Hvad har du hørt?“

Jo, jeg havde da hørt, at hr. læreren havde råbt: „Alle ret».

Ud af øjenkrogene kunne jeg se kammeraterne nyde optrinet, de var udmærket klar over, at der blev spillet for galleriet, forestillingen var til ære for dem.

Han skiftede taktik. Når ingen i klassen vil melde sig og udpege synderen, måtte vi vide, at vi blev medskyldige og dermed hjemfaldne til straf. Vi havde, vær så god at møde i det og det klasseværelse efter skoletid, og gav det ikke resultat, skulle vi fortsætte lige til synderen meldte sig.

For hans skyld kunne vi sidde efter hver dag lige til sommerferien.

Gårdvagten gik, den anden lærer vendte tilbage. Han kunne ikke skjule, at han var dybt rystet. *«Hvad har I dog lavet drenge?»*

«Ingenting. Vi har ikke gjort noget. Det er uretfærdigt, det her».

«Jamen, han har fortalt, at I har råbt sjofelheder efter ham».

Vi havde kun hørt læreren råbe og da vi var 31 normale børn, som ingenting havde hørt, ja så måtte det være læreren, der hørte stemmer. Om det var en sindssygdom at høre stemmer?

«Pas nu på, at I ikke bliver for frække, jeg hopper ikke på jeres tilsyneladende uskyldige frækheder».

I næste frikvarter blev vi enige om, at vi ikke ville møde til efter-sidningen, og om hvorledes vi ville sive ud af skolen. Skulle en blive snuppet, måtte han hårdnakket påstå, at han var nød til at tage hjem, ellers ville forældrene blive urolige, og han havde en glat ordre fra sine forældre om at gå lige hjem, når skolen var slut.

Ligeledes aftalte vi, at sladderhanken skulle have bank. Vi var enige om, at ingen midler var for grove. Han blev erklæret fredløs.

Anti-terrorkorpset;

Allerede samme eftermiddag blev ungen overfaldet, tævet, banket, cykelhjulene blev ekset, ubarmhjertigt bliver han slæbt ud på en bro over en kanal og holdt ud over rækværket. Næste dag blev klassen samlet, ingen var i tvivl, menuen var klar:

Kollektiv røvfuld. Men vi følte, at vi havde retten på vor side, vores kampmoral var helt i top. Gårdvagten havde pustet sig op, prøvede at virke skræmmende, frygtindgydende. Det mindste lille kvæk, slog han øjeblikkelig ned på.

Inspektøren kom sammen med moderen til den forslåede unge. Skoleinspektøren holdt en tale, tiderne var gået af lave, dette var en alvorlig sag, ikke alene havde man råbt efter en af skolens embedsmænd, men man havde udøvet vold og foretaget et groft overfald.

Det var så alvorligt, at man overvejede at anmelde sagen til politiet og børneværnet. Derudover nævnte inspektøren, at vi skulle erstatte den ødelagte cykel.

Nu blev sladrehanken bedt om at pege de drenge ud, der havde banket ham.

Fire drenge, gerningsmændene, blev hevet frem på gulvet. Byger af skældsord haglede ned over dem.

De var tavse. Frygtsomt, rækker en af dem fingeren lidt op.

«Må jeg spørge hr. Inspektøren om noget?»

Hvor er han blevet overfaldet og hvornår? Jeg har ikke mødt den dreng, og jeg har ikke rørt ham. På det tidspunkt, som han opgiver, var jeg sammen med Ib, hjemme hos Aage, hvor også Kaj var. Vi spillede ludo.

Aages mor spillede med i to spil».

«Det er løgn», hvæsedede læreren.

Jeg blev spurgt og bekræftede ordret deres forklaring og fortalte, at min mor var hjemme, og de kunne ringe til hende.

Mor havde jeg med megen møje og besvær fået overtalt til at love mig, at hun ville give den samme forklaring, hvis hun blev spurgt.

Da de to andre «gerningsmænd» havde en forklaring, der var lige så vandtæt, måtte inspektøren give op.

Til sladrehankens moder sagde han, der er ikke noget at stille op med den samling forbrydere, det var hendes afgørelse, om hun ville gå til politiet.

Lydighedsnægtelse

Men sagen var ikke slut, næste punkt var udeblivelsen fra eftersidningstimen.

Det var lydighedsnægtelse,

Klassen havde sine duksedrenge, børn, der kom fra „pæne“ hjem. Børn, der altid havde læst på lektierne, børn, der tilsyneladende ikke drømte om at gøre oprør.

En finger gled op.

«Jeg vil gerne spørge, hvem skal jeg lystre? Hr. gårdvagten eller mine forældre?» Hans forældre havde til forældremøder, fået forklaret systemet med eftersidning.

Man ville få en seddel med hjem, hvor de kunne se, hvorfor barnet skulle sidde efter næste dag og da forældrene ikke havde fået en seddel, som de kunne skrive under, var han kommet i tvivl.

Han havde nemlig ordre til altid at gå lige hjem.

I øvrigt havde han snakket med sine forældre om det, og de ville komme over på skolen en af de nærmeste dage for at få skolens forklaring.

Finn blev afhørt igen.

Spørgsmål, skældsord haglede ned over ham. Han nægtede, han havde ikke råbt, men kun hørt gårdvagten råbe eller rettere skringe:

«*Alle Ret*».

Andre blev afhørt og snuskede fælder sat op, for at fange os i skiftende forklaringer.

«*Jamen I må da have hørt, der blev råbt*»?

«*Nej, vi har kun hørt hr. gårdvagten. Hvorfor spørger hr. inspektøren ikke de andre klasser, om de har hørt noget?*

Ved hr. inspektøren om hr. gårdvagten har hørt stemmer før?

Er det rigtigt, at man er sindssyg, hvis man hører stemmer?»?

Inspektøren gik fra snøvsen, han råbte og skreg som en gal.

Sådan nogle proletarunger, sådan nogle forbryderunger, sådanne udskud, skulle han nok få dresseret.

Han erklærede krig og han fik den.

En far, der var nazist og oberst i hæren, havde sammen med sin søn diskuteret hele hændelsesforløbet. Obersten blev rasende, det var kollektiv afstraffelse, og det var pibende ulovligt.

Det stred mod en lang række love og forordninger, ikke mindst vor Grundlov. Obersten var blevet så gal i skralden, at han lovede, at hvis ikke vi kunne dressere sådan nogle skide pædagoger, så skulle han Fanden tage mig gøre det, om han så skulle gå til kongen.

Alt dette fik vi betroet ved et møde, vi holdt før næste skoledag. Vi forberedte os, så godt vi kunne på de rædsler, der ville slå os i møde, når vi gik gennem skoleporten.

Vi havde ikke undervurderet vore lærere, kødhakkemaskinen startede ved første gong – gong slag. Trods råb og skrig sad vi musestille og kiggede ned i pultene.

Når de slog ud efter os, dukkede vi os ikke længere, de mødte kun trodsighed.

Et umærkeligt blik fra vor «militærstrateg», et nik, tiden er inde, de er modne, nu plukker vi dem.

Fingeren gik nølende, forsigtigt op på halv stang.

«Jeg vil gerne spørge, om de straffe, som klassen har fået og vil få, er kollektive straffe? Og, har hr. inspektøren godkendt dem?»

«Hvorfor i alverden spørger du om det?»

«Fordi Min far er meget interesseret i min skolegang og han har spurgt, til det passerede».

«Nå, og hvad vil I så med det?»

«Joh, jeg vil da gerne vide, om min far har ret, når han siger, at kollektiv straf er imod flere gældende love og forordninger og ikke mindst i strid med Grundloven.»

Ansigtsskuløren skiftede til hektisk rød, læberne blev bidt sammen, men eleven fik intet svar.

«Hr. inspektør, de må da sige mig, hvad jeg skal fortælle min far. Han vil garantere spørge mig i eftermiddag, når jeg kommer hjem fra skole»?

«Hvorfor spørger din fader på den måde, hvad er han ude på?»

«Min far har sagt: „Hvis ikke der kommer en fornuftig ordning, vil han samle klassens forældre, for at de kan klage over skolen».

«Har du mere?» «Joh, min far har forlangt, at jeg skal gå hjem til tiden også i dag, jeg må ikke sidde efter, uden at min far har godkendt straffen». Dagen gik og sagen var blev lagt i syltekrukken.

Men obersten skrev et åbent brev til skolen og forlangte oplyst, om inspektøren og især gårdvagten ville give klassen en uforbeholden undskyldning. Han bad i bekræftende fald oplyst tid og sted, da det var hans agt, at være til stede.

Det var en sejrens dag, da vi drenge stod overfor to voksne, som med meget røde ører måtte undskylde overfor en flok drenge og en fader. Gårdvagten forsvandt kort tid efter fra vor skole. I en dansk kommuneskole tog vi børn ved lære af en dansk nazist, der forlangte de demokratiske spilleregler overholdt. Han reddede børn fra nazistisk terror og straffemetoder, som var iklædt dansk demokratis klædedragt.

Episoden var udtryk for, at disse år var paradoksernes tid.

Kollektiv straf blev i talrige tilfælde brugt af nazisterne.

I Norge skød man alle mænd i en landsby. I Frankrig, i byen Oradour sur Glane jagede SS alle – gamle, kvinder og børn ind i en kirke og mejede dem ned. Derefter sprængte og brændte SS byen og kirken.

I Tjekkiet i byen Lidice blev alle mænd mejet ned på byens torv, SS deporterede kvinder og børn til kz-lejre og jævnedes byen med jorden.

Lydighedsnægtelse er ligestillet med mytteri og giver hurtigt og kontant systemers hårdeste straffe.

Disse barndomsoplevelser skulle kunne give dig en fornemmelse af, at undertrykkelse og diskrimination ikke er noget teoretisk flim-merværk, men at det foregår i din og min dagligdag.

Du skulle også kunne få et indtryk af den tids moral, holdninger og måde at tænke på.

Nok på en anden måde i din tilværelse, men et fælles træk er dog, at man må have øjne og ører åbne for ikke pludselig at opdage, at man er blevet smittet.

Tyskundervisning under besættelsen 1940

I skolen var vi nu ældste klasse og utroligt bevidste om alt, hvad der foregik omkring os; enhver lejlighed blev grebet til at diskutere med lærerne.

Flere i klassen var nazier, men deres meninger blev respekteret, kravet til dem var, at de skulle være loyale over for kammeraterne.

Vi besluttede at boykotte tyskundervisningen.

Læreren truede, tiggede og bad. Det var hans arbejde, det han blev betalt for. Vi var i øvrigt nogle skvaddermikler, vi måtte da vide, at nogle af verdens største kulturpersonligheder stammede fra Tyskland.

Kan De så fortælle os, hvorfor disse kulturpersonligheder lever i landflygtighed, eller hvorfor så mange er fængslet?

Hvorfor har man brændt deres værker? Hvorfor har man tømt bibliotekerne for deres bøger og brændt dem på bål i gaderne under Krystalnatten? (Den nat, da man smadrede jødiske forretninger og brændte de jødiske synagoger af?)

Han var lamslået over, så godt underrettede vi var, men jeg kunne jo ikke så godt fortælle, at tyske emigranter havde leveret krudtet. Uden al tvivl har snakken gået på lærerværelset, for af og til stillede han os spørgsmål.

Men uanset hvad, tysk blev det ikke til. Vi nægtede blankt.

«Jamen, hvad vil I gøre, når I skal til eksamen»? Det ville vi overveje. Måske snakke engelsk. Han var forvirret; vi foreslog ham, at han svindlede ved eksamenslodtrækningen, når to fag skulle vælges fra.

Uden gejst og overbevisning hævdede læreren:

«Fremtiden er tysk, derfor skulle vi lære tysk. Tyskerne vil vinde krigen, hele Europa vil blive tysk, der vil blive brug for folk, der kan og vil tale tysk».

Inspektøren (som var ny) kom ham til undsætning, vi var overbevist om, at han stod med krumme tæer og kun sagde det, han mente, der var hans tunge pligt.

Han talte uden overbevisning, vi var ikke i tvivl om hans sindelag; argumenterne faldt til jorden et for et.

Vi må have været ret overbevisende, fordi ingen drømte om, at bruge tvangsmidler eller straf mod os, vi havde måske endog autoriteternes sympati.

Tysk blev valgt fra, det blev trukket ud af hatten, ingen undervisning, men det viste sig i de mange herlige timer, hvor vi minutiøst fulgte kampene i Norge, at lærerens kone var norsk og vor antipati mod tysklæreren blev nu vendt til noget meget positivt.

Ingen lagde skjul på, hvad vi håbede og troede på, også han.

Der opstod derfor et meget åbent forhold mellem os drenge og læreren baseret på gensidig tillid og samhørighed.

Ingen eksamen i tysk. «Lykkens gudinde» havde igen holdt hånden over os, eller var det inspektørens?

Statsminister Vilhelm Buhl taler

til det danske folk d. 2. september 1942.

Afskrift: «Sabotage er en af de alvorligste forbrydelser, der kan begås mod et krigsførende land, og i almindelighed kendes der for sådanne forbrydelser i de krigsførende lande kun en straf, nemlig dødsstraf.

Den danske regering føler derfor et stort ansvar med hensyn til bekæmpelse af sabotage og lignende forbrydelser...

Thi opretholdelse af ro og orden må for regeringen stå som den første pligt under varetagelsen af vort lands interesser i denne situation.

Men regering og politi **formår ikke alene** at skabe den ro og sikkerhed, som er en betingelse for, at forholdene også fremefter kan udvikle sig som hidtil.

Hertil kræves **medarbejde** af alle gode kræfter i vort folk.

Vær med til at gøre det klart for alle, og navnlig de unge, at den, som begår sabotage eller hjælper med dertil eller overfor myndighederne tilbageholder viden om sabotageplaner eller undlader at medvirke til opklaring af sabotage handler mod sit fædrelands interesse.

Fra dem, hvis mål det er, at undergrave et godt forhold mellem Tyskland og Danmark, hvilende på gensidig hensyntagen og forståelse, mangler det ikke på tilskyndelser til at søge en konfliktsituation bragt til veje her i landet, og i propagandaen herfor blander sig også røster i udlandet.

Tænk på, hvor skæbnesvangert det ville være at give efter for sådanne opfordringer, skæbnesvangert ikke blot for den enkelte, men for land og folk.

Lad ikke de få ubesindige, hensynsløse få lov til at drive deres spil og ødelægge den rolige tilstand, som alle besindige danske vil værne om».

Afskrift slut.

Buhl var en nydelig herre, hans fremtræden var myndig, hans optræden var tillidsvækkende, han virkede som en klog mand, hans ord havde vægt.

Du skal lige huske, han var socialdemokrat, for os arbejdere var han ingen fremmed, han var en af vore egne. Min far og mor var opdraget til at gøre deres pligt og helst lidt til; de troede på autoriteterne, myndighederne, deres moralkodeks var et ganske andet end det, vi ser i vore dage.

Alt dette, havde de af bedste evne forsøgt at give videre til deres børn og her stod jeg så, endnu mere belastet med min kristentro, som efterhånden dog var ved at flosse i kanterne.

At spille helt har altid ligget mig fjernt, min inderlige skræk for øretæver, min afsky for vold havde hidtil afholdt mig for mere systematisk modstandsarbejde; endelig fortalte min gode forstand mig, at det i det store og hele var nytteløst mod den knusende overmagt, som vi til daglig blev konfronteret med.

Når kamptropper marcherede syngende gennem gaderne, når store militærorkestre afholdt koncerter, når nazister optrådte i deres imponerende uniformer, ja så blev man belært om, at man var bare et lille ubetydeligt nul i denne verden.

Det nytter ikke.

Og ikke mindst bibelens Bud:

«Du må ikke ihjelslå» spillede vel også ind; – men under svære samvittighedskvaler fandt jeg frem til to udlægninger af budet:

1. Du må ikke slå folk ihjel, (hvis det kan undgås).

2. Hvis du på en eller anden måde kan stikke en kæp i krigsmaskineriet og dermed forhindre, at folk bliver slået ihjel, efterlever du Guds Bud. (Hvis du i dine forsøg på at forhindre, at folk bliver slået ihjel, skulle komme til at skade nogle få, vil Vorherre nok skønne, at det er en smutter og tilgive dig).

Lidt primitivt? – Måske? – Men –

Jeg kørte ind i vor Rigsdag og bad om at få en udskrift af Buhls tale, den fik jeg uden dikkedarer, noget af vort demokrati virkede endnu. Især hæftede jeg mig ved, at sabotage var en alvorlig forbrydelse, altså var den et godt våben; især da myndighederne ikke selv kunne dæmme op for sabotagen uden angivere, uden stikkere.

Følelser – Moralske skrupler – Uden betydning

Gælder det for politikere?

Når jeg nævner dette, skyldes det, at da jeg som smedesvend efter krigen arbejder på radiofabrikken Philips, opsøger en barndomsven Stanley mig.

Han beder meget genert og noget beklemt om en fortrolig samtale.

Hans problem var, at han under krigen meget nøje havde overvejet at blive optaget i en modstandsgruppe og da var kommet til den overbevisning, at det ville ikke være i overensstemmelse med hans kristentro og det af de ti bud, der siger: „Du må ikke ihjelslå“. Senere på krigen ombestemmer han sig, men da viser det sig helt umuligt at finde frem til en modstandsgruppe.

Han havde lige siden været plaget af dårlig samvittighed og ville nu høre min mening.

Umiddelbart efter kapitulationen bad lederen af sabotageorganisationen BOPA, Børge Thing, kaldet Brandt os BOPA-folk om ikke at blive alt for højrovede og få storhedsvanvid over al den jubel, skulderklappen og virak, der stod om os.

«Husk», sagde han, «der har været tusinder af unge som jer, der har villet bekæmpe nazisterne, de har bare ikke haft det held, som I har haft, nemlig muligheden, for at få kontakt til en modstandsgruppe».

Jeg var langt fra enig med Brandt i denne opfattelse.

«Held» og en tilværelse som sabotør, hvor mere end 25 % af kammeraterne satte livet til og hvor den gennemsnitlige levetid som medlem af sabotageorganisationen var tre måneder eller mindre, har jeg aldrig forstået – heller ikke i dag.

Men jeg gav alligevel Brandts budskab videre til Stanley og betroede ham, at jeg selv havde haft de samme overvejelser, og at også jeg havde været i en dyb samvittighedskrise.

Dårlig samvittighed burde Stanley ikke have; han havde dog i det mindste taget et standpunkt, han havde dog haft en holdning.

Hæler er lige så skyldig som stjæler, gammelt ordsprog.

Gælder det for politikere?

Hvorfor blev statsminister Buhl aldrig gjort ansvarlig for Den Skæve Våbenfordeling og dermed for modstandsfolks død? Gørtz lød jo Buhls ordrer.

Var statsministerens tale til gunst for tyskerne og dermed for diskrimination og undertrykkelse?

Buhl ville spare danske liv, men hvorfor udleverede han og det danske politi, så mange danske politiske fanger til tyskerne?

Hvorfor svigtede de deres løfter til fangerne i Horserødlejren?

Fyldte han sine landsmænd med løgn? Havde han en revolver i nakken? Når man opfordrer andre til at angive, stikke sine landsmænd til fjenden, gør man da sig selv til stikker = landsforræder?

Hvor boede Buhl under krigen til Danmark fik fred?

Bedstefar var en «skrædder»?

Men var der alligevel lidt mandfolk i ham?

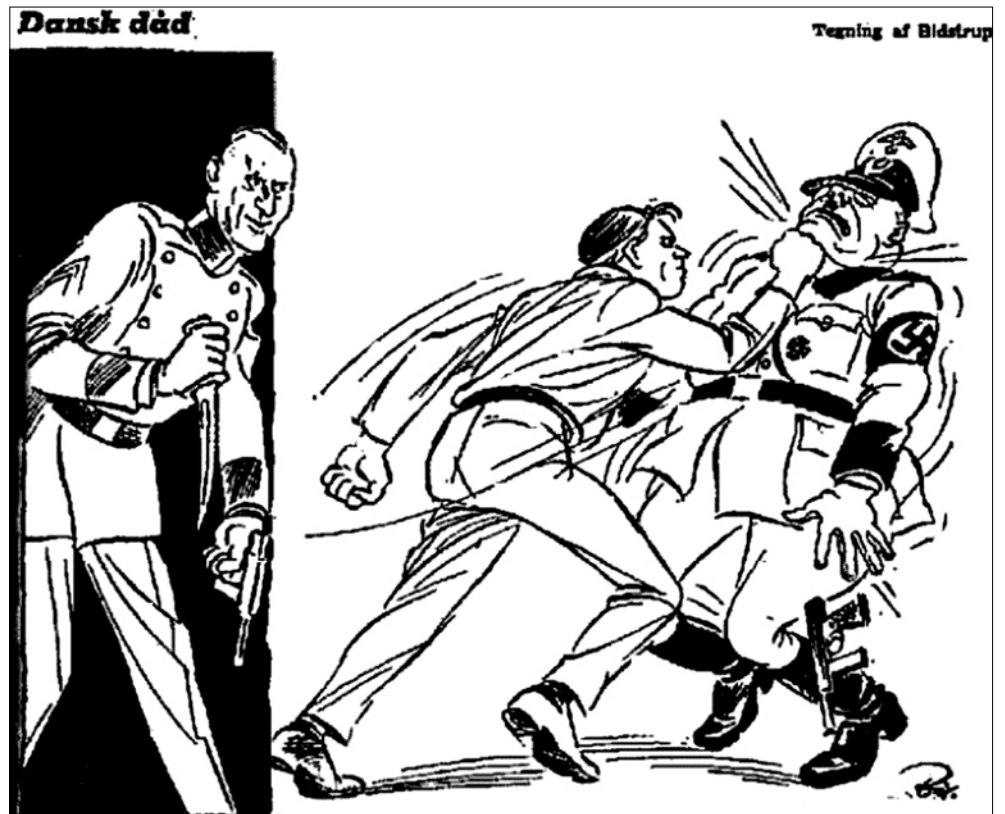
Min farfar – altid kaldet bedstefar gik før Første Verdenskrig på valsen og møder som ny udlært skræddersvend i Berlin min bedstemor. Hun var prøjer, østprøjer, vistnok det værste af alt.

Romantikken blomstrer og på trods af, at de var fanatiske afholdsfolk, bliver hun gravid, og min far er på vej.

Hu – hej bliver de gift og romantikken slutter, da de har holdt sølvbryllup. Bedstefar flygtede fra Malles prøjservælde med en ny skønhed på 40 år, erobret i en afholdsloge og ifølge yderst pålidelige kilder, resulterede mødet i en tabt jomfrudom.

Bedstemoder blev kaldt Malle, når hun var uden for hørevidde.

Hun var en ubehagelig, ulækker personage, der på trods af, at hun absolut intet selv havde præsteret, udover at gifte sig med en skræddersvend og avle et drengebarn, nu var avanceret til skræddermesterfrue.

*I centrum familiens stolthed
– gefreiter Max – Danmarks
frelser – næppe nazist –*

*men alligevel et offer for propa-
gandaen.*

*Min bedstefar smed ham ud, på
trods af, at han havde passet og
fodret Max, da denne var barn.*

Hun snobbete og følte sig som en del af småborgerskabet. Når hun var på besøg i vort barndomshjem, trynede og mobbede hun vor mor, der stammede fra et simpelt arbejderhjem.

Ofte fandt vi mor ude i køkkenet med tårerne i frit løb, dybt fortvivlet. Prøjseren havde store hår i næsen, lugtede og ville altid kysse og kramme os børn. Sagt kort, forvandlede hun mig, en tolerant dreng til at blive racist og kampen mod det prøjsiske overvælde tog sin begyndelse her.

Men Malle havde en søster Bertha, der boede i Ruhrdistriktet.

Da hungersnøden bredte sig efter Første Verdenskrig, tager Malle og min bedstefader Tante Berthas to børn Max og Marichen til sig og fodrer på dem i ca. to år, sådanne tyske børn blev benævnt wienerbørn.

I sommeren 1941 dukker bedstefars tidligere plejebarn, wienerbarnet Max uanmeldt op. Denne gang i fuld ornat, flot, imponerende, stod han der i sin forhadte naziuniform.

Stolt som en pave var han nærmest ved at styrte ind gennem døren for med udbredte arme at falde den gamle mand om halsen.

Hans ansigt strålede i forventningens glæde; her ville han blive modtaget med begejstring, han var jo vor og dette lille lands frelser og beskytter mod de fæle englændere.

Ansigtstudtrykket ændres, han bliver forfjamsket, forvirret, da bedstefar afværgende holder sine hænder op og nærmest skubber ham ud på trappen og med høj tydelig stemmeføring på fejlfrit tysk meddeler ham:

«Den soldat, den herre, der står her foran mig i tysk uniform. kender jeg ikke».

Max stammede forfjamsket: «Jamen onkel Karl, du må da kende mig, jeg har jo boet hos dig».

«Nej, jeg kender ingen og vil ikke kende nogen, som bærer tysk uniform. De vil være velkommen til at komme igen i almindelig påklædning, så vil jeg overveje om De kan komme indenfor i mit hus».

Dette skulle forstås således, at hvis han kom igen, ville bedstefar vide, om han var nazist; var han det, var det heraus.

Den gamle lukkede stille og roligt døren, sagde ikke engang Auf Wiedersehen, altså på gensyn. Max sjuskede af med sin nazistiske overbevisning, der nok var blevet noget skrammet.

Mit syn på bedstefar blev herefter ændret.

Dum? – klodset? – ubetænksom?

Igen et hop i Tid

I de glade 1960. er var jeg centerskoleleder på den nyeste og mest moderne institution for åndssvage i Danmark.

Da det var en mønsterinstitution, blev den vist frem ikke uden stolthed af vort fædrelands repræsentanter.

Det var et af mine mange jobs at guide besøgende studiegæster rundt; de kom fra det meste af verden.

Et hold tyske katolikker; nonner og præster var gæster og ved den afsluttende snak, hvor de kunne stille spørgsmål, var de mere end tamme, for at sige det mildt, var deres –

Jah – Wohl – und – Jah Wohl til at brække sig over.

For at få lidt fut i fejemøget, bad jeg om tilladelse til at stille Dem et par spørgsmål. «Natürlich»!

«Hvad gør I ved og for voksne åndssvage og specielt for ældre åndssvage?»

Der blev stille, meget stille.

I selv samme sekund vidste jeg, at her trådte jeg i spinaten. Ingen af dem kunne svare. Den eneste, der kunne var mig selv.

«Nåh, ja!» sagde jeg, «det må I undskylde, jeg havde glemt, at Hitler løste problemet for jer». Hvad dækkede min udtalelse over?

Handicappede er dårlige soldater.

Handicappede kan avle andre handicappede.

Det fremgår ikke ligefrem af Nürnbergtavlerne.

Hvad gør man så i et land, der kun vil have overmennesker – kanonføde? Man kastrerer, man steriliserer eller vælger med tysk, arisk, germansk grundighed, den billigste løsning;

Men det havde jeg glemt, da jeg stod med de tyske nonner.

Undskyld.

Man slår skravlet ihjel

Nu, skal man jo ikke ødsle med værdierne, så derfor gik tyske læger med i en lang række forsøg af medicinsk og anden art.

Giftgassen, som senere blev brugt i Konzentrationslejrene, blev først afprøvet på handicappede ariere.

En dansk læge ved navn Wæver eksperimenterede også, under krigen, ganske vist på fanger i en koncentrationslejr.

Det lykkedes ham at udvikle medicinpræparater, som han forsøgte at sælge efter krigen til medicinalfirmaer.

Efter krigen blev han af «gode danske» kolleger hjulpet til Sverige og forsvandt ad SS-rute Nord til Syd Amerika, dermed undgik han at blive retsforfulgt og straffet i Danmark.

Er Wævers flugt et vidnesbyrd om de små, grå menneskers betydning? Civil courage, blot med omvendt fortegn?

I 1947 besøgte jeg koncentrationslejren Theresienstadt i Tjekkoslaviet og forsøgte der at tale med et par tidligere fanger.

De havde ingen familie, ingen fremtid, de brugte deres sparsomme kræfter på at bevare rædslerne for eftertiden, de skulle jo nødigt gentages, men de var «levende døde».

Ingen smil, ingen mimik.

Jeg var i krematorierne, hvor knoglerester stadig vidnede om forbrydelserne, men også i forskellige andre rum.

Et af disse var for kirurgiske eksperimenter.

Her blot ét af utallige eksempler:

Hvor meget kan narkosen (bedøvelsen) nedsættes ved amputationer, uden at patienten dør? I et andet rum var enormt store fryserum. Det mere end kneb med at få fangerne til at fortælle om disse forsøg.

Først fedede nazisterne fanger op; undersøgte dem i hoved og numse for at sikre sig, at de havde samme modstandskraft som en god arisk, germansk soldat, ellers havde forsøgene jo ingen videnskabelig værdi.

Derefter gik forsøgene i gang. Man iklædte fangen div. uniformsdele, eller speciel udrustning og satte ham til afkøling i køleskabet.

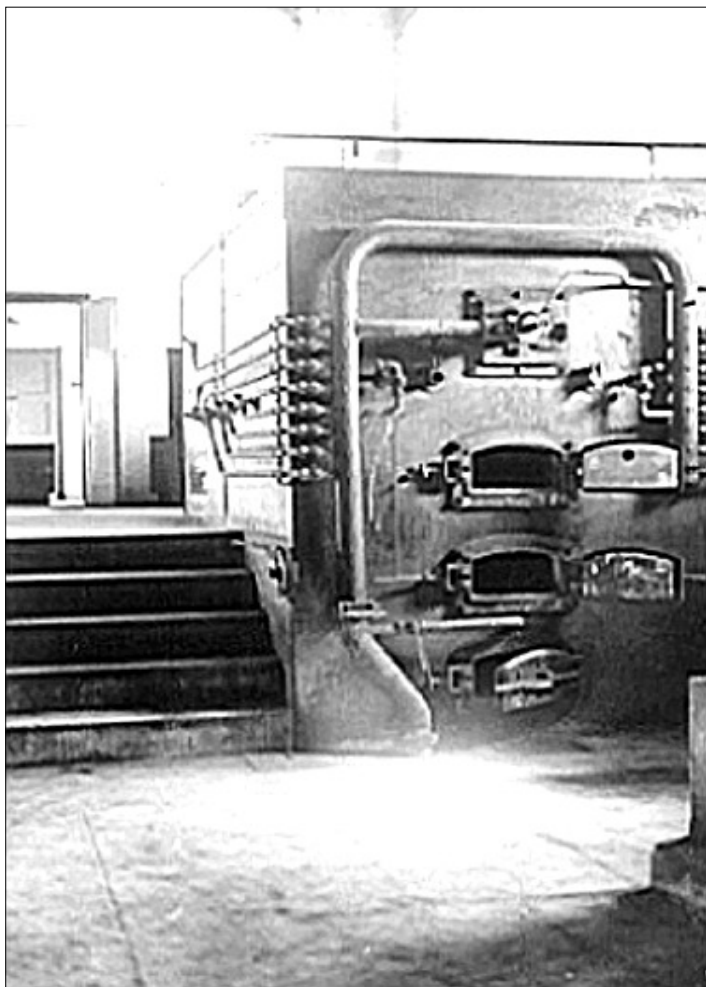
Metodisk kunne man dermed finde frem til hvilken udrustning, der var bedst på Østfronten under forskellige temperaturer og samtidigt få helt sikre informationer om forfrysninger og overlevelseschancer.

Man lod ikke staklerne dø af forfrysninger, næh, man hev dem ud af fryseskabene så betids, at de kunne bruges i den kirurgiske forsøgsafdeling.

Her amputerede man de frosne lemmer med og uden bedøvelse. Overlevelse? Irrelevant spørgsmål, «svinet» (undermennesket) skulle under alle omstændigheder slås ihjel, før eller senere.

Problemet var kun, hvordan skulle han aflives?

Nazisme i renkultur.

Krematorieovn Theresienstadt 1947. To „levende døde“ – to fanger, der havde overlevet helvedet, viste mig rundt. De forsøgte at bevare lejren og dens rædsler for efterverdenen i håb om at galskaben ikke ville blive gentaget.

Var deres lidelser og deres indsats forgæves? Svaret må være et ja!

Tænk blot på forbrydelserne i det tidligere Jugoslavien. (Kosovo)

Røde Kors inspicerede denne lejr i 1944.

Danske læger deltog, men gennemskuede nazisternes bedrag.

Fangerne var pyntede, fangeorkestre spillede osv.

Forinden var asken fra tusinder af kremerede fanger smidt i nærmeste flod.